

VERSLAG GANZENEXCURSIE dd.23.1.1988

Rob Kloosterman

"Aan bomen groeiende volksvermakers"

Zaterdagmorgen om 6 uur wakker worden door het striemende geluid van ijsregen tegen de ramen met het voornemen op excursie te gaan, is geen pretje. De weersverwachting plus herinneringen aan enige jaren hard Arabische Golfklimaat gaven de burger echter weer moed.

Krachtige noordwesten wind, afnemend en krimpand, half bewolkt met zeer ruime zonnige perioden. Vanuit een strak blauwe hemel beschijnt een vroege zon dikke regenwolkgroepen en bereikt grote stukken landschap alsmede twee reeën en een (Goud?)fazantehaan in de sneeuw langs de Oostvaardersdijk. Later worden grote aantallen V-formaties van ganzen getroffen tegen een achtergrond van grijze regenstralen in de verte.

Ja, het is een uitgelezen dag, gekozen uit een lange, sombere rij, om in een karavaan van vier auto's met 14 inzittenden onder de bekwame leiding van eerste chauffeur Fred van Klaveren een rondreis door Gaasterland en de rest van zuidwest Friesland te maken, met als belangrijkste streven zoveel mogelijk grazende groepen ganzen waar te nemen.

Door sneeuwloos Gaasterland, een landschap op keileem- en zandheuvels glooiend tot ruim 12 meter boven NAP. Bezaaid met witbakstenen kleine boerenhuisjes tussen statige grote hofsteden en laat middeleeuwse kerkjes, voorzien van zadeldaktorens. Met bossen, akkers en weilanden, omzoomd door lage walletjes waarop meidoorns, of door berken en elzen. Daar de winter zacht is, staat reeds enig vee buiten. Ook de bekende zwarte langstaartige friese paarden. De entourage wordt compleet gemaakt door de wind trotserende Roeken, Kap-, Storm- en Zilvermeeuwen in de nog groene wei en twee Slobeenden in de sloot. Een Torenvalk en een groepje Grauwe Ganzen schieten over de IJsselmeerdijk, waarna plotseling een gecombineerde vlucht van Spreeuwen, Wulpen en zowaar Kieviten zich omhoog richt.

In Workum is het goed koffie drinken en snert eten en de benen strekken. Wij ontmoeten ons thema van de dag in de vorm van tienduizenden (waren het er honderdduizend?) Kol- en Brandganzen, alsmede enkele Riet-, Rot- en Grauwe Ganzen, grazend in dichte groepen in de weiden, vooral ter hoogte van Workum en Woudsend. Af en toe uit de auto stappen en pauzeren om gegevens uit te wisselen met de anderen, terwijl een enkele Sperwer langs ons heen jaagt. Genietend van het aanzicht van zulke grote aantallen ganzen vraag je je af waarom zij steeds lijdend voorwerp zijn van vele primitieve volksvermaken, onderwerp van vaak denigrerende gezegdes, én verondersteld worden dom te zijn. Om maar niet te spreken van ganzeleverpastei en de ganzenjacht. Maakt onbekend ook hier onbemind?

Omdat men vroeger niet wist dat deze ganzen vooral op Spitsbergen, Groenland en in Rusland broeden, werd verondersteld dat zij aan de bomen groeiden of uit de eendemosselen kwamen.

Zij verdienen uiteraard een veel positievere benadering, deze hoogvliegers en steile stijgers. Sommigen beweren zelfs dat ze ook achteruit kunnen vliegen. In elk geval zijn het meesters in het V-formatie vliegen. Elke vogel maakt gebruik van de opwaartse luchtstroom van degene die voor hem vliegt. De koploper laat zich na een tijdje zakken om plaats te maken voor een ander. Net als een rijtje schaatser, rijdend over een winderige bevroren plas. Daarnaast zijn ook zij vaak levenslang trouw aan de huwelijkspartner.

Hun gesnater en geschreeuw tijdens het in familieverband gras eten verstomt bij onraad, waakzaam als zij zijn. Honderden koppen kijken plotseling roerloos in dezelfde richting. Eeuwige afstand tussen hen en ons.

Nederland neemt een unieke positie in als overwinteringspleisterplaats voor ganzen. Gras eten, daar in het land achter de dijk met in de dichte nabijheid de veilige ondieptes van Waddenzee en IJsselmeer. Het is te hopen dat deze plaatsen optimaal ter beschikking blijven. Er is niet veel méér keus voor hen.

Temidden van dit ganzengeweld doemt eensklaps een verzameling van zo'n duizend Wulpen op, foerage voldoende in het zonnige weiland bij de dijk voor deze grote steltlopers. Hier en daar is hun melancholieke, aan het voorjaar doen denkende "koer-li" geroep te horen. Een paar Blauwe Reigers, Scholeksters en enkele veldjes Meerkoeten bewegen zich er tussen door. Boven het buitendijkse land gaan een Grote Stern, enkele Bergeenden, Pimpelmezen en een Brilduiker. En ja hoor, de karavaan stopt plotseling op een houten bruggetje. De speurneuzen toveren van een eenzame schim in de vaart een man Grote Zaagbek. Voldaan rijden wij terug door de polders naar 't oude Gooi, na alweer een zéér leerzame Vogelwerkgroepdag.